

Logopedės patarimai auginantiems **dvikalbius** vaikus

Nors dvikalbystė lietuviams ne naujiena, tačiau pastaruoju metu dėl jos kyla vis daugiau klausimų. Pagaliau tėvai sąmoningai pradėjo domėtis dvikalbių vaikų ugdymu ir stengiasi pasiekti kuo geresnių rezultatų. Tačiau net ir perskaičius daugybę straipsnių, pasitarus su kitais dvikalbių

tėvais vis dar kyla nemažai klausimų.

Nuolat kyla aršios diskusijos, ar dvikalbystė yra didesnis privalumas, ar trūkumas. Dvikalbystės šalininkai atkakliai vardija visus dvikalbystės privalumus, tuo tarpu priešinga pusė stengiasi visais būdais įrodyti, kad dvikalbystė kenkia vaikų kalbos raidai, sukelia nemažai sunkumų vaikui ir visai šeimai. Dvikalbystė nei trūkumas, nei privalumas. Aišku, visiems smagu pasigirti kalbų mokėjimu, tačiau kalbos mokėjimo lygis retai prilygsta gimtosios kalbos mokėjimui. Tam, kad dvikalbystė netaptų našta vaikui ir šeimai, patariu: „Dvikalbių tėvams svarbiausia išlaikyti santykį viena kalba – vienas asmuo ar viena aplinka – viena kalba. Geriausia su vaiku kalbėti savo gimtąją kalba, nes jei kalba yra tik išmokta, ji gali būti nevysiškai taisyklinga, neperteikianti kalbos ypatumų – patarlių, perkeltinės prasmės ir t. t.“

Nemažai dvikalbių vaikų tėvų nerimauja ir vis sau užduoda klausimą, ar jau laikas pagalbos ieškoti pas kalbos specialistus? Patariama labiausiai atkreipti dėmesį į vaikų kalbos raidą pirmuosius trejus metus. Nuo 1 iki 3 metų vaiko kalba išsiplėčia nuo kelių iki daugiau nei 800 žodžių, vaikas pradeda kalbėti kelių žodžių sakineliais, kalbėdamas jis naudoja ne tik žodžius, bet ir mimiką bei gestus, norėdamas, kad jį suprastų. Kalbos raidai šis laikotarpis itin svarbus, nes vaikas viskuo domisi, susipažįsta su jį supančiu pasauliu. Nors reikia nepamiršti, kad vaikas tikrai gali neištarti visų kalbos garsų, juos praleisti, pakeisti lengvesniais, tas pats vyks ir su sunkesnio tarimo žodžiais. Tačiau tuo pačiu reikia prisiminti, kad visi vaikai yra skirtingi, skirtingai vystosi ir jų kalbiniai gebėjimai, vieni pradeda kalbėti anksčiau, kiti vėliau. Kiekvieno vaiko kalbos raida labai individuali, vieni 2 metų jau kalba sakiniais, o kiti būdami 3 kalbėdami vartoja tik žodžius. Dauguma tėvų patys pastebi, kada jau vaikui reikia pagalbos, nors būna taip, kad tėvai įpranta prie vaiko kalbos trūkumų ir jų nepastebi; dar tėveliai mėgsta pamėgdžioti netaisyklingą vaikų kalbą, taip užkirsdami kelią vaikui pasitaisyti. Mano manymu, svarbiausia pastebėti ne tik vaiko kalbėjimą, bet ir bendravimą apskritai — norų išreiškimą, žaidimą, kontaktą su vaikais ir suaugusiais, tad jei iki 3 metų vaikas kalba tik pavieniais žodeliais, jau reiktų pasikonsultuoti su logopedu.

Tiems dvikalbių vaikų tėvams, kuriems dar neteko susidurti su logopedais, smalsu, kaip vyksta dvikalbio kalbos vertinimas. Juk vaikas dažnai kalba ne dviem, o ir daugiau kalbų, kurių viena gali būti stipresnė už kitą. Darbo metu tenka susidurti ir su dvikalbiais, ir net trikalbiais vaikais, tiesa, ne visiems iš jų reikalinga logopedo pagalba. Vaiko kalbos vertinimas vyksta rusų, t. y. darželyje ugdomąja kalba. Jei kyla sunkumų visada pasitelkiami tėvai, nes jie padeda įvertinti vaiko žinias, jei vaikas nesupranta, ko jo klausama, mama jo perklausia jų vartojamomis kalbomis. Tėvų klausama, ar vaikas kalbėdamas kitomis kalbomis daro klaidų ir kokios jos. Žinoma, kad vien vertinimo ugdomąja kalba nepakanka, tai neatspindi visų vaiko gebėjimų ir žinių.

Bene jautriausias ir pastaruoju metu plačiai dvikalbių vaikų tėvų aptartas klausimas buvo apie vienos iš kalbų atsisakymą norint išspręsti vaiko kalbos raidos problemas. „Vaikai vystosi skirtingai, ir jei specialistai siūlo atsisakyti dvikalbystės, tėvai turėtų atsižvelgti į vaiko poreikius ar bent jau išiklausyti į patarimus.“ Vienas svarbiausių kriterijų, į kuriuos logopedės patariama šeimoms atsižvelgti, sprendžiant ar atsisakyti, ir kurios kalbos bent laikinai atsisakyti, yra mokyklos, kurią vaikas lankys

kalba. „Dažniau pasitaiko taip, kad namuose kalbama viena kalba, o ugdymo įstaigoje kita, retais atvejais vaikai neperima antros kalbos iš aplinkos ir tada prašoma tėvų apsispręsti, į kokią mokyklą jie leis vaiką, ir jei tėvai nusprendžia, kad vaikas lankys gimtosios kalbos mokyklą, tai siūloma net pakeisti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, kad vaikas gerai išmoktų gimtąją kalbą, o kitą kalbą išmoks vėliau mokykloje“, — pasakoja logopedė ir tuo pačiu nuramina tėvus: „Juk mūsų dauguma išmokome kitų kalbų būdami mokyklinio amžiaus.“ Taigi, jei šiuo metu gyvenate Anglijoje, bet planuojate vaikus leisti į mokyklą Lietuvoje, atsižvelkite į šiuos ateities planus ir pagal tai rinkitės vaiko darželį. Suprantama, kad norisi, jog grįžęs į Lietuvą vaikas jau kalbėtų angliškai, tačiau šiuo atveju svarbiausias vaiko interesas – kiek galima lengvesnė vaiko kalbinė integracija naujoje mokykloje.

Taigi atidžiai stebėkite savo dvikalbius vaikus, nes jūs pirmieji galite pastebėti nerimą keliančius ženklus ir laiku kreiptis į specialistus. Tam, kad vaikas aktyviai kalbėtų „savo“ kalba, teks jums pasistengti ir dažniau kalbėti šia kalba su vaikais.
